

Zondag onder het octaaf van kerstmis: feest van de H.Familie

De aandacht voor Jozef, Maria en Jezus als gezin ontstaat voor het eerst in de 17de eeuw en zij bereikte de kerkelijke feestkalender pas in 1921. Het was een tijd waarin de kerkelijke leiders van Rome de warmte van het gezin een plaats wilden

geven als milieu waar de evangelische boodschap gedijt. Dat is terecht, maar de teksten voor deze zondag hebben een andere betekenis dan de warmte van het mooie gezinnetje waarin Jezus zou zijn opgegroeid, want die gezinnen bestonden er in die tijd niet.

We lezen vandaag bij Matteüs over Jezus' vlucht naar Egypte en een berichtje over de terugkeer naar Palestina. De betekenis is echter geen reisverslag maar een opvatting over de vraag waar het heil begint.

Thema: "Onverwachte wegen"

EERSTE LEZING uit het boek Jezus Sirach (3,2-6. 12-14)

De Heer heeft een vader aangesteld over de kinderen; en de moeder recht gegeven over haar zonen. Wie zijn vader eerbiedigt krijgt vergiffenis van zonden, en als iemand die schatten verzamelt, is hij die zijn moeder eert. Wie zijn vader eert, beleeft vreugde aan zijn kinderen, en wanneer hij bidt wordt hij verhoord. Wie zijn vader eert, zal een lang leven genieten en wie zijn vader gehoorzaamt, verkwikt het hart van zijn moeder. Wie de Heer vreest, eert zijn ouders. Kind, draag zorg voor uw vader op zijn oude dag en doe hem geen verdriet zolang hij leeft. Op de dag dat ge in nood zijt, wordt aan u gedacht; gij die nog in volle kracht zijt, veracht uw vader niet. Medelijden met uw vader zal niet worden vergeten, anders dan de zonden, bouwt zij uw huis op.

TWEDE LEZING uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Matteüs (2. 13-15. 19-23)

Toen de Wijzen waren heengegaan, verscheen een engel van de Heer in een droom aan Jozef en sprak: "Sta op, neem het kind en zijn moeder, vlucht naar Egypte en blijf daar tot ik u waarschuw, want Herodes komt het kind zoeken om het te doden." Hij stond op en week in de nacht met het kind en zijn moeder naar Egypte uit. Daar bleef hij tot aan de dood van Herodes, opdat in vervulling zou gaan wat de Heer gesproken had

door de profeet: "Ik heb mijn zoon geroepen uit Egypte." Nadat Herodes gestorven was, verscheen in Egypte een engel van de Heer in een droom aan Jozef en zei: "Sta op, neem het kind en zijn moeder en trek naar het land Israël. Toen hij echter hoorde, dat Archelaüs in plaats van zijn vader Herodes over Juda heerste, vreesde hij daarheen te gaan; van Godswege in een droom ingelicht, begaf hij zich daarom naar het gebied van Galilea. Hier aangekomen, vestigde hij zich in een stad, Nazaret geheten, opdat in vervulling zou gaan wat door de profeten gezegd was: "Hij zal een Nazareeër genoemd worden."

OVERWEGING

De katholieke kerk (– zo heb ik ooit een hooggeleerde horen zeggen –) heeft twee bijbels: de gewone en de liturgische. De gewone bijbel staat in de boekhandel maar de 'liturgische' bijbel ontstaat doordat in Rome de Congregatie voor de Liturgie aandacht wil besteden aan thema's die voor het leven van een christen van belang zijn. Dat is goed en mooi, maar dan zoekt men daar voor die thema's bijbelteksten die het thema dikwijls niet goed kunnen steunen. Dat gebeurt overigens niet zo vaak, maar vandaag is dat wel het geval. Het gaat daarom vandaag niet over de H.Familie want het gezin zoals wij dat kennen, bestond in Jezus' tijd niet en de uitgezochte lezingen gaan evenmin over het gezin van Jozef, Maria en Jezus, noch over uw gezin of van wie dan ook. Ik zoek dus iets anders en vind dat in wat voor iedereen geldt, nl. de confrontatie met voorvallen in het leven die geheel buiten de verwachting vallen. Die kunnen tegenvallen of meevallen, maar ze besturen je leven hoe dan ook.

Het evangelie van vandaag, dierbare mensen, vertelt, dat Jezus nog maar een zuigeling was en dat zijn leven toen al bedreigd werd door Herodes, de vader van de Herodes uit Jezus' openbaar leven. Hij was een bijgelovige en paranoïde tiran die zijn machtspositie in gevaar zag. Het verhaal vertelt dat Jozef wordt gewaarschuwd in een droom en een advies krijgt. Wij vinden dat in onze cultuur vreemd, want wij hebben onze adviesbureau's om risico's op te sporen. We bouwen onze levenservaring op aan de hand van het onverwachte en je weet dat je dan veelal omwegen moet maken om je doel te bereiken. Bedrijfskundigen weten daar veel van.

Een vraag die ik hier in onze geloofsgemeenschap mag stellen, gaat over onze weg naar God. Is die recht toe recht aan, dat wil zeggen: kun je die plannen? Nee dus. We zien dat vandaag. Het bijbelse verhaal grijpt terug naar de bevrijding van

het joodse volk uit zijn slavenbestaan in Egypte. En om Jezus aan zijn roeping in zijn allervroegste jeugd al te laten voldoen, moest ook zijn verlossend werk in Egypte beginnen. Het heil komt immers daar vandaan en omdat Jezus daar niet woonde, moest Hij er wel heengaan. Het was de droom van Jozef: vlucht met het kind naar Egypte. Nog zo jong en dan al vluchteling zijn? Zelig toch? Misschien, maar daarover gaat het niet. Het gaat over een vrijheid door de ontsnapping aan het geweld van de wereld, en je te keren naar het beginpunt van de bevrijding uit een slavenbestaan, – voor de joodse geschiedenis ooit begonnen in Egypte. Daarvan droomt Jozef.

Het gaat dus niet over twee schuwe mensen die met hun baby op een ezeltje de woestijn in-trekken, 1000 km op weg naar Egypte. Vroom, ook goed bedoeld, maar het gaat eerder over een slavenbestaan, – een verdrukking waarnaar je terug moet gaan om je bevrijding te leren kennen. Want, dierbare mensen, je leven wordt liefde en vrijheid als je ontsnapt aan wat jou gevangen houdt. De kindermoord in Betlehem is overigens een historisch feit, maar wat Matteüs bezig houdt is geen geschiedschrijving maar de betekenis van wat er toen gebeurde.

Daarom, dierbare mensen, is mijn vraag: Wat is uw en mijn Egypte? Met andere woorden: wat is het domein waar u en ik zich gevangen voelen, waar de grond onder je voeten te heet wordt als bv. je leven van God losraakt of wanneer je iets geweldigs hebt bereikt dat per saldo tegenvalt. Het is dáár vandaan dat moet je vertrekken. Wat je dan nog niet weet is, dat die omweg naar God je eerst brengt in de woestijn. En daar valt het leven niet mee, – nou ja, 't is allicht beter dan de wereld vanwaaruit je gevlucht bent. Want je zult veelvuldig terugdenken aan jouw persoonlijk Egypte, – Egypte als het land waar je niets gebeuren kon, bv. omdat er voedsel genoeg is, omdat de welvaart je aantrekt, omdat daar de kaarten geschud zijn en het land voor alles een eigen godenwinkel heeft. Voor ons is die god bv. de on-aantastbaarheid van onze welvaart. Het is het land waar we zelf kunnen uitmaken hoe we ons leven inrichten, waar we onze eigen goden scheppen, en door die goden tot een slavernij worden gebracht, goden die jou en mij gevangen houden.

De verlossing echter zal je ontdekken als je dat eigen land verlaat, toen je je gevangen ging voelen en je op zoek ging naar een land dat je niet zelf schept maar ontvangt. Het zijn omwegen van betekenis. Het echte leven bereik je alleen via omwegen. We leren die kennen als weliswaar niet zo makkelijk, maar als een noodzakelijk traject naar een land dat je echt zoekt en dat beloofd is temidden van een volk waarmee je gezamenlijk optrekt. Het is de Kerk aan de basis.

Hoe dan ook, dierbare mensen, de bevrijding komt uit Egypte, maar je moet daar wel eerst heen om die wereld te leren kennen die je gevangen houdt. Alleen daaruit komt bevrijding voort.

Dat is de trend van het verhaal! De tijd van Egypte is niet een hoofdstuk uit de geschiedenis van het arbeidsrecht, maar die over slavernij vertelt als een binding aan de wereld, dat wil zeggen: gebonden zijn aan je arbeid, je geld, je eigen fantasieën, – aan het land dat niet God jou heeft beloofd maar dat je jezelf beloofde, – beloofde en betrad en daar moest ontdekken dat je een beter leven waardig bent.

Ziet u, dierbare mensen, dat dat niets te maken heeft met het besloten en vrome gezinnetje van Jozef en Maria met hun kind. Het gaat om de omwegen die je brengen bij de bron van je menselijk tekort, bij de bron van je hechting, ten einde dié te ontmaskeren en van daaruit dán andere wegen te zoeken.

Ik ga afsluiten. Laten we niet verzinken in een romantiek van Kerstmis, laten we evenmin bij de jaarwisseling onszelf een land beloven naar eigen model, maar een land van ware vrijheid, desnoods in ruil voor verder leven tijdens een reis door een stukje woestijn., een omweg, maar met een hoopvolle toekomst.

(– Ruimte voor aantekeningen –)

Katholieke geloofsgemeenschap
St. Petrus' banden
Driebergen-Rijsenburg, 29 december 2019
© Frans E.M.Verhaar pr.